

Educació visible, eficient i d'èxit. L'escola intel·ligent.

Miquel Àngel Comas, col·laborador d'Edu21 i professor de la Facultat d'Educació (UIC)
Article / 31 de maig de 2011

La creació de sistemes educatius competencials, que responen a polítiques estratègiques i a la necessitat de crear un segell propi i comú amb una clara visió de futur de compromís i de qualitat, afavoreix la construcció, promoció i consolidació de centres educatius excel·lents i intel·ligents, on els conceptes de millora contínua, qualitat, diversitat i eficiència es troben institucionalitzats i afavoreixen un més alt grau de satisfacció a tota la comunitat educativa.

Certament, els equips professionals que componen les nostres institucions educatives, constantment promoció els conceptes de qualitat, innovació, formació contínua, excel·lència i, sobretot, talent. Però ens cal potenciar, possibilitar i fer visible la nostra tasca. En educació cal valentia i decisió en voler cercar el talent, promocionar el capital humà, gestionar el coneixement i visualitzar els punts forts de l'organització.

La nova fita educativa consolida la idea de que el capital humà i la societat del coneixement esdevinguin un dels principals motors de progrés social i econòmic. Però hem "d'obrir portes, compartir experiències i fer visible" el nostre dia a dia al temps que el fem partícip a tota la comunitat educativa. Molts són els centres que fa temps que treballen, dediquen i inverteixen esforços en millorar les vies de comunicació i la promoció de les experiències com a element distintiu de la institució. El propi centre, dins de l'equip docent, disposa d'una "gran maleta pedagògica" sorprenent, inescapable i d'èxit però en ocasions no veu la llum. Ara, hem de lluir les excel·lents iniciatives pedagògiques tot fent-les extensives per a gaudir-les conjuntament, cooperativament.

En primer lloc hem d'assumir que l'entorn d'aprenentatge ha canviat i que, per tant, caldrà adaptar-se a les noves necessitats. Els nostres alumnes reben moltes

“experiències” de coneixement i tenen un ventall d’interpretació molt més obert i flexible. Ens trobem davant d’alumnes sofisticats i selectius de continguts que utilitzen Internet i les xarxes socials com a elements d’aprenentatge compartit. Ja no treballem la gestió de dades –que ho fan els sistemes informàtics– sinó la capacitat de generar pensament global, creatiu i crític. És l’entrada de l’anomenada “aula intel·ligent”, on el treball interdisciplinari és entès com una eina de superació, repte i aplicació a la realitat quotidiana dels propis estudiants mitjançant una actitud reflexiva, empàtica i col·lectiva.

Degut a la pressió i l’obsessió del sistema per assolir “les fites estàndards” –els resultats– ens hem oblidat de la “màgia del viatge”, el plaer del “descobriment” d’aprendre, la passió i l’emoció del procés d’ensenyament i aprenentatge. Hem de recuperar el desig, la vocació i el rol d’acompanyar als alumnes en el seu propi procés de descobriment, gestió d’emocions i coneixements, així com en la seva aplicació interpersonal i intrapersonal. Estem davant la transformació del sistema educatiu “industrial” envers un nou context molt més “global, transversal, creatiu i crític”, coincidint amb Arbós (2007)¹ “passem d’un “model bancari-consumidors de saber” a un de “productors de sabers”.

En aquest sentit es proposa centrar l’adquisició de coneixement i competències en una metodologia multidisciplinària, flexible, adaptativa i on el centre de l’acció i la responsabilitat de l’aprenentatge recau en l’alumne. Com indica Luri (2009)² “ens trobem en una era que fugim de la “Pedagogia Farmacèutica”, és a dir, de la píndola per aprovar els exàmens”. Ens cal fomentar l’assimilació de l’autonomia, la capacitat crítica i d’adaptació com a fites de desenvolupament personal. L’activació de l’autogestió del coneixement parteix de la necessària transferència a la realitat i la utilitat dels coneixements, com ens indica Tintoré (2009)³ “l’ensenyament no produeix aprenentatge per si mateix. L’aprenentatge el fa l’alumnat en submergir-se en el procés i incorporar-lo a la seva vida, si li resulta rellevant”.

El concepte de competència⁴ s’ha d’entendre com una gran oportunitat de bona pràctica formativa que adquirirà un valor d’eficiència en contextos reals, facilitant així l’anticipació dels fenòmens, l’adquisició d’instruccions i la resolució de problemes de manera àgil i variable vers l’èxit i la pròpia satisfacció. La nova metodologia d’aula ofereix un coneixement més competencial, realista i adaptatiu, tot facilitant la creació d’un espai d’atenció a la diversitat molt més ampli i amb forces possibilitats de superació i satisfacció.

Un altre element distintiu de qualitat recau en la figura de la direcció –imatge visible de la proposta educativa del centre– que esdevé un dels elements claus del canvi. Ha de saber acompanyar, gestionar i liderar el seu equip humà; marcar línies estratègiques assolibles i realistes d’acord amb la institució, ubicar i aprofitar les capacitats dels docents i, també, possibilitar la satisfacció a partir de la vàlua i la promoció del talent dels mestres. Sempre ha d’haver un sentit de pertinença i alhora d’identitat envers els canvis, la millora i l’èxit. Aquest sentiment de satisfacció s’assoleix amb unes línies de treball transparents, de confiança i amb bones vies de comunicació.

Per tant, la garantia d’èxit de les escoles competents es fonamenta en la seva capacitat d’adaptabilitat, d’optimització i d’eficiència de recursos, permetent així assolir un major grau d’identitat, productivitat i superació. L’excel·lència no és un acte espontani sinó un

hàbit i l'escola intel·ligent serà aquella que aprengui de si mateixa, que optimitzi el seu capital humà al temps que visualitza les seves potencialitats.

¹ Arbós, A. (2007); "Davant la reforma de l'ensenyament superior, Temors i esperances". Revista News UIC. Número especial 10è aniversari. Desembre 2007. Any V. Universitat Internacional de Catalunya.

² Luri, G. (2009); "L'escola contra el món". Editorial La Campana. Barcelona.

³ Tintoré, M. (2010); "Factors que afavoreixen l'aprenentatge organitzatiu de les universitats" Butlletí de la Facultat d'Educació. Espai AO. Universitat Internacional de Catalunya. Desembre 2009.

⁴ Decret 142/2007; "Ordenació dels ensenyaments de l'educació primària". Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. <http://www.gencat.cat/eadop/imatges/4915/07176074.pdf>